

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այն տեղի համարում որ այս լրագրի մուտքն արգիլուած չէ, ամբողջ չէր չըլանի (905 նոյեմ. — 906 օգոստ.) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կան...

ԻԱ ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 16

1906 ՓԵՏՐՈՊՈԼԻՍ 14 ԴԵ. (Հ. Տ. Փետրուար 1)

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Իմացութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով է կ. մ. ստոր միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պար...

ԲԱՂԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պայան Սապահեանի նամակը Տ. Պրոշիան. — Նամակ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն (Ուեսթ Հայօքըն). — Նա...

ԻՇԽԱՆ ՍԱՊԱՀԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿԸ

Արմէնիայի 13րդ թուով հրատարակած էինք թէ Զորանստի արտաքին գործերի նախկին նախարար Տ. Պէր...

Իբրեւ Հայ ալ մասնաւորապէս կը հարստահարուին: Մինչ թիւրքերը մէկ ցաւով կը տառապին, թիւրքիացի Հայերը երկու ցաւով կը տա...

Ն Ա Մ Ա Կ

ԱՄԵՐԻԿԱԻ ՄԻԱՅԵԱՂ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ

Ուէսթ Հայօքըն, 20 յունուար 06

Հայրենի կաշանդ. Նոր Տարի...

Եւ գաղութիս համար յիշատակուած արժանի ինչ երեկոյթ մը: «Ուէսթ Հայօքընի Հայկական Գըրագարանի Միութիւն»ը, ալալցու...

խանձն ու Անմիութիւն»ը, և ժողովաւանները, իրար դէմ հակառակելով՝ աթոռ կը քաշին իրարու վրայ. սա...

Դադարներու միջոցին, Օր. Շուշանիկ Համալեան զայնակի վրայ կա...

Կարգը եկած էր կաղանդ վայելելու. «Լույս»ի սեղանը կը կենար սըրահին կեդրոնը. բազմապիսի անու...

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԻԱ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ (1905 ՆՈՅՆՄԱՐԵՐ — 1906 ՕԳՈՍՏՈՍ)

21րդ չըլանի բաժնորդագրութիւնը կը սկսի 1905 Նոյեմբերէն և կը տեւէ մինչև 1906 օգոստոսի վերջը: Ամբողջ 21րդ չըլանի բաժնորդագրին է 20 ֆրանգ կ'ԱՆԻՍԻԿ ՎԱՐԵՆԻԿ: Կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի՜ ամսի...

Անոնք որ Արմէնիայի Օթանդակ կը գրուին մեր հրատարակած Օթանդակ գրութեան կանոնագրին համեմատ կատարելով իրենց պարտականութիւն իրաւունք կունենան, իրենց ստացած 1 լրիւնակ Արմէնիայէն զատ — որի հա...

Բաժնորդագրիներին կանխիկ վճարումը մեծ զիւրուութիւններ կընծայէ թերթի կանոնաւոր ընթացքին և լայնորէ որ Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ ամէն ազգեր սովորութիւն ունին իրենց ստացած լրագրի բաժնորդա...

— Ռուսիայի մէջ հայ մասուլը մեծ
պիտանութիւն ունի և ծաւալում սկսած է ունե-
ւորել իր իշխանական արտադրական ազատու-
թեան շնորհով։ Գրեթէ ամէն շաբաթ
փլցողութիւններ թերթ մը կը սկսի երե-
ւոյն և արդէն գոյութիւն ունե-
ւորող իրենց իմաստը ալ իրենց ծաւալ կը
կրնայ իր կանխապատկէն։ Ընդհանրապէս քա-
ղաքացիական գոյն ունեցող թերթերն են
սոսիալ իր կը տարածուին։ Իսկ գիտական, ա-
ւանդական կը լայնակալան և ալ այսպիսի թեր-
թերեցածին, ընդհանրապէս, անկամ չան-
տի ալիքոյց կուտան։ Իմաստը մինչև իսկ
չենք տրած են, գէթ առժամապէս։
Նմանակալութիւն չայնի երիցագոյն լրագր-
ութեամբ հանգուցեալ Գրիգոր Արծրունիի
ատմութեամբ Մշակ օրաթերթը, որ
կընդունուած է իր նախկինի
առաջին կրկին ծաւալովը հրատարակ-
ութեամբ 8000 օրինակ կը տպուի այժմ և
կը լինի իր լայնութիւնը որ կ'սկսենայ։
Անկողինը — Ս. Լիմանի Սինդրո ծանուցեր
չանկողինը նախապէս ամուսնութիւնով կամ
իւր ամուսնութիւնով օրթոթքութիւն ըն-
տանաւորութեամբ թերթին թէ ուսկառա-
ւորութիւնն այժմ արտօնութիւն կու-
նայ, որ իրենց վերադառնալու մայրենի
տարուած կընդգրկեն գիրքը։ Այսպէս կողմի
ան վարձարի չայնի որոնք քաղաքական
որոշումներն յայտնուի օրթոթքս եղած էին
ամենէն իմաստ կալիքին օրով, Սինդրոն գի-
թերթին ինքզնուրով թէ կուզեն վե-
րադառնալ Հայաստանեայց եկեղեցիի
ոսական գիրքը։ Նոյնպիսի գիտմաններ սկսած
են և ուրիշ գիրքերի ուսադառնալու
թիւն ընդունած Հայերէ։

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Ռումանիայի կարող Ա թագաւորի
հրահանգով թեան քառասնամեակին
հոգով այս տարի մայիս ամսին Գու-
նաճաղէս մը պիտի կատարուի Պուք-
էն մէջ, ուր աղոր համար մեծ և
արդէն զգալի պատրաստութիւններ կը տես-
նուին։ Բնական կառավարութեան և
կարգադրին կողմէն։
Կառավարութեան կողմէն հրաւի-
րուող զրկուներ են Ռումանիայի հայ
կեղեցական մարմիններին որ իրենք
ուրիշ ցահանդէսին մէջ տեղ մ'ունե-
նան, իրենց ազգային յատկանիշներն
ընդգրկելով զանազան համար։ Պուքէնի Հա-
յեր թաղական խորհուրդը այս նը-
կառավարականութիւններ ունեցներ
է Ռումանիայի Հայաբնակ քաղաքներ
կեղեցական Հոգաբարձութիւններին
հետ և որոշուեր է Հայաստանեայց ե-
կեղեցական ճարտարապետութեան
համաժողով մատուց մը շինել հոն, մեր
կեղեցիներին մէկ մանրանկարը ներ-
առնելու համար, և 8,000 Փրանք
արքայ յատկացուեր է ատոր։

ՀԱՅԵՐ Ի ՀԵՂԱՍՏԱՆ

Պարսկահնդկաստանի Առաջնորդ
Սահակ Արքեպիսկոպոս Այվատ-
ան, որին Սինդրոն ալիքով լինե-
լի հրատարակած էինք Արմենիայի
կողմով, այդ փոքրածիւ հայ
կողմի մէջ ընթերցարանի մը հաս-
տատութեան ջանադիր եղեր է ուր
ընթերցանալու լրագիրներ և գիր-

քեր կըստացուին ու կը կարդացուին
այժմ։

Հայրենիքէն դուրս, օտար երկիր
ներին մէջ հայ գաղութներն պահպան-
ման զլիաւոր նեցուկներէ մին ալ հայ
գրականութեան ու լրագրութեան ի-
րենց մէջ տարածումը լինելով, կը շը-
նորհաւորենք Սինդրոնի Հայերի
այդ օգտակար ճանապարհը և կը փա-
փաքինք որ հնդկահայ ուրիշ գաղութ-
ներին ալ օրինակ հանդիսանայ։ Ամերի-
կայի հայ գաղութն որ արտասահմանի
ամենէն եռանդոտ հայգաղութներէ մին
կը ներկայանայ այսօր, իր այդ կացու-
թիւն կը պարտի նաեւ իրենց մէջ ըն-
թերցարաններ գոյութեան։ Գրեթէ
ամէն քաղաք ուր փոքր իշատէ թիւ
մը կը կազմեն Հայեր, հայկական ըն-
թերցարան մը կայ հոն։

ՄԱՀԱԳՈՅԺ

Ֆիլիպպի Ռազմիկը մասնաւոր նա-
մակէ մ'իմանալով փութացած էր
գուժել հայ ազատագրութեան դատի
հերոսներէն ՀԱՃԻ ԳԱԼՈՒՍՏ ԱՐ-
ԽԱՆԵԱՆԻ մահը երգելու բանտին
մէջ։ Բայց զգուշացուած թեմաք չէր
հաստատած։ Այնուհետեւ զանազան
լրագիրներին մէջ եղած հրատարակու-
թիւնները գոյազգայէս կը հաստա-
տեն այդ մահագոյթ։ Իրեն հետ մէկ-
տեղ միեւնոյն օր բանտին մէջ մեռած
է նաեւ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՐ ՅՈՎ-
ՀԱՆՆԷՍԵԱՆ, որ երեք տարի է վեր-
բանտարկուած էր Երզնկայի մէջ։ Այս
կրկնակի մահերի միեւնոյն օր զուգա-
դիպութիւնը կրնայ կասկածներ ներ-
շնչել որ անդական իշխանութիւններ
կողմէն սպաննուած լինին հայրենիքի
այդ անձնուէր զինուորներ։

Իրենց յարգելի յիշատակը կը
մնայ միշտ հայ սրտերի մէջ։

ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ PRO ARMENIA

Ուրախութեամբ կ'իմանանք որ
Բարիքի մէջ Ֆրանսերէն լեզուով հը-
րատարակուող Pro Armenia ին պէս
անգլիերէն լեզուով և Pro Armenia
անունով թերթ մ'ալիսեր է հրատա-
րակուիլ Լոնտոնի մէջ։ Այս հայանուէր
նոր թերթի խմբագրութիւնն ստանձ-
նած է Տ. Սթիւարտ, անգլիացի հռչա-
կաւոր հրապարակագիրը։ Թերթին
ճակատը իբրեւ նշանաբան գրուած
են Պէրլինի դաշնագրի 61րդ յօդուա-
ծը և կ'իպրոսի դաշնագրի առաջին
յօդուածը։

ՆՈՒՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Նիւ Եօքսէն Տիար Տօքթօր Տա-
տըրեան 20 Փր. զրկելով մեզ, խորհ-
րած է որ մէկ տարեկան Արմենիա
նուէր զրկենք իր կողմէ մեր յարմար
տեսած մէկ հայ ընթերցարանի։

Բարիքի Հայ Աշխատ. Միութեան
կողմէն փափաք յայտնուած լինելով
որ իրենց ընթերցարանի մէջ, ի միջի
այլոց, Արմենիա լրագիրն ալ գտնուի,
Տօքթ. Տատըրեանի նուիրած թերթը
յատկացուցինք Բարիքի այդ ընթեր-
ցարանին։

ՈՒՆՃԵԱՆ ԱՐԻԿ ԷՖ.ԻՆ ՍՊԱՆՆՈՂՆԵՐԸ

Կ. Պօլսի լրագիրներին մէջ կը կար-
դանք թէ վճռաբեկ ատենը վերա-
հաստատուել է եղեռնադատ ատենի այն
վճիռը, որով մահի դատապարտուած
էին Արիկ Էֆէնտի Ունճեանի սպանող
կարապետ վարդանեան և իր ընկեր
փախստական Լեւոն Քիրիշեան, ցը
կեանս բերդարգելութեան՝ Ստեփան
Սերովբեան և 15 ամեայ թիապար-
տութեան՝ Յովհաննէս Աֆարեան։
Նոյնպէս հաստատուած է նաեւ Եր-
ւանդ Չավուչեանի նկատմամբ տըր-
ւած անպարտութեան վճիռը։

Բայց խնդիր է թէ վաղ դանեանի
համար տրուած դատավճիռը պիտի
կրնայ գործադրել թիւրք կառավա-
րութիւնը քանի որ վարդանեան ա-
մերիկեան երկրացի է Միացեալ-Նա-
հանգներին կառավարութեան յայտա-
րարութեան համեմատ, թէեւ թիւրք
կառավարութիւնը չուզեր ճանչել ա-
նոր ամերիկացիութիւնը որ առանց
իր թողտուութեան եղած է և կը հա-
մարի զայն իբրեւ խարբերդէի թիւր-
քահպատակ մը իր երկրի մէջ։ Մինչև որ
այդ հպատակութեան կնճոտ խնդիր
չլուծուի, շատ հաւանական չէ որ
թիւրքը յանդգնի կախաղան հանել
վարդանեանը, ալ կը թողու տակա-
ւին բանտին մէջ, որովհետեւ Բ.Պրան
և Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներին
միջև 1830ին կնքուած դաշնագրի մը
համեմատ, թիւրք կառավարութիւնն
իշխանութիւն չունի պատժելու ամե-
րիկեան երկրացի մը իր գործած յան-
ցանքի համար։ Այդ դաշնագրի 4րդ
յօդուածին մէջ բացորոշապէս գըր-
ւած է հետեւեալը։

«Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգ-
ներին երկրացիները (citoyen) նոյն իսկ
եթէ յանցանք մ'ալ գործած լինին,
տեղական իշխանութիւններէն չպիտի
ձերբակալուին և բանտարկուին, ալ
իրենց դեպքէն կամ հիւպատոսնե-
րէն պիտի դատուին և իրենց գործած
յանցանքի համեմատ պատժուին,
այս մասին ուրիշ Ֆրէնկներին նկատ-
մամբ հաստատուած սովորութեան
համեմատ։»

Արդէն հաստատուած սովորու-
թիւնն այս է որ Եւրոպացիները
թիւրքերին մէջ իրենց հիւպատոսա-
րաններին առջեւ կը դատուին և անոնց
միջոցով կը պատժուին։

ԵՐԶԱՐԵՐԱԿԱՆ

Հայ ոչ լեզվավիտական ընկերութեանց
վարչական ժողովներուն

Բոլոր ոչ-լեզվավիտական ընկերու-
թեանց մէջ յարաբերութիւն հաստա-
տելու և ապագային նոյն իսկ պատգա-
մաւորական ժողով գումարելու դիւ-
րութիւն ընծայելու համար, Բարիքի
Հայ Աշխատ. Միութեան վարչական
ժողովն կը խնդրէ բոլոր ոչ-լեզվա-
փախկան ազգային ընկերութեանց վար-
չական ժողովներէն որ, եթէ կարելի
է, մինչև երկու ամիս, բարեհաճին
իրեն զրկել իրենց պաշտօնական հաս-
ցէն և մէկ օրինակ կանոնագիր։

Վարչական ժողովն հրատարակու-

թեան պիտի տայ իրեն հասած ըն-
կերութեանց անուններն ու հասցէ-
ներն ի գիտութիւն բոլոր միւս ընկե-
րութեանց և պիտի զրկէ ամենուն մէկ
օրինակ իրեն կանոնագրէն։

Միութեան հասցէն է՝

Mr. Le Président de l'Union des
Travailleurs Arméniens de Paris
96, Bd. de Picpus PARIS
Բարիքի Հայ Աշխատ. Միութեան
վարչական ժողով

ՊԱՆՏԱՏԻ ԵՐԿԱՅՈՒՂԻՆ

Le Sémaphore de Marseille օրա-
թերթի թղթակիցը Կ. Պօլսէն յնր-
26ին գրած է հետեւեալ շահեկան
թղթակցութիւնը Պաղտատի երկա-
թուղիին նկատմամբ։

Պէտք է խոստովանիլ որ Գերմանացի-
ներն արդարեւ ճարպիկ մարդեր են և
եթէ «Դէպի Արեւելք» իրենց նշանաբա-
նի մէջ յարաբերութեան և յամառու-
թեան ազատոյցներ տուած են միշտ, գի-
տեն նաեւ հանգամանքներին յարմարելի
և իրենց ծրագիրներ փոփոխել երբ յայտ-
նութեան հնարաւորութիւնն մը տես-
նեն։ Այս րոպէիս կը փորձեն մեծ գործ-
մը կատարել ճարպիկութեամբ, որ եթէ
յաջողի, Փոքր Ասիան, Առաջաւոր Ասիան
և Միջագետքը բոլորովին իրենց ձեռքը
պիտի յանձնուին։ Տէրջէ Պանքը կայսե-
րական նախնական իրատէ մը ստացաւ
որ Սեւ ծովին մօտակալ լեռնադաշտին
մէջ արդէն գտնուած և գտնուելիք բո-
լոր հանքերի շահագործման արտօնու-
թիւնն իրեն կը շնորհէ։ Այս բան տակա-
ւին գաղտնի կը պահուի։ Գերմանացի-
ները Թիւրքերին այդ մասի հաւքային հա-
րստութիւններին վրայ ձեռք դնելով,
հետեւեալն այս պիտի լինի որ Պաղտա-
տի երկաթուղիի այժմեան հարաւային
գիծը պիտի թողու և վերադառնան հիւ-
սիսային ճանապարհով կազմուած նախկին
ուղէգիծին։ Այդ պիտի լինի շեշտակի
հարուած մը Ռուսիան ուղղուած, որ այս
կերպով պիտի արտաքսուի իր ազգեցու-
թեան այն շրջանակէ որ կը կարծէր
մինչև հիմա թէ կրցած է իրեն համար
պահել։

Գերմանական գիւտնագիտութեան ըս-
տացած այս արտօնութեան կարեւորու-
թեանը վրայ ճիշդ գաղափար մը կազմե-
լու համար, անհրաժեշտ է յետադարձ
ակնարկ մ'ուղղել այն մանուածապատ
բանակցութիւններին վրայ որոնք կատա-
նուած են Պաղտատի երկաթուղիի արտօ-
նութիւնը 1903 մարտ 5ին Անատոլիոյ
երկաթուղիի ընկերութեան տրուելէն ա-
ռաջ։ Ի սկզբանէ, երբ Գերմանացիները
Հայաստան փաշա Էնկիւրի գծի արտօնու-
թիւնն ստացան մինչև Սեբաստիա (Սը-
ւազ) երկարագիծը իրաւունքով, այդ
գիծ սկզբնաւորութիւն մը պիտի լինէր
Կ. Պօլսի Պաղտատ Պարսկային ծոց մեծ
երկաթուղիին որ պէտք էր անցնէր Էր-
զրումէն, ռուսական արշաւանքի մը դէմ
օսմանեան կայսրութեան պատնէշն և ա-
ռաջաւոր Ասիայի բանալին եղող այդ քա-
ղաքէ, և վերստին ինչէր հիւրիսի ձորէն
դէպի հարաւ և երթար հասնէր մինչև
Պաղտատ, Մուսուլէն անցնելով։ Ժամա-
նակ անցնելէ յետոյ, երբ Էսկի Շէհր-
Գօնեաի գիծը ձեռք բերուած էր ար-
դէն, որով հարուստ Գարամալին (Նիլի-
կիայի սահմանակից) ապարէզ մը կը բա-
նար Անատոլիոյ երկաթուղիին առջեւ,
ուրիշ ուղէգիծ մը իրեն փերմ կուսակից-
ներ ունեցաւ, այն ուղէգիծ որ երբեմն
Սեզլիացիները շատ յարմար տեսած էին
երբ ուզէր ին Ալեքսանդրիան Պարս-
կային ծոց երկաթուղի մը շինել։ Ատոր
համար հարկ կը լինէր Գօնեաի գիծը եր-

կընցունել մինչեւ Ալեքսանդրէի ծովա-
ծոցը, այդտեղէն հասնել Պերսիք, ուր
կըսկսի Նիքիտի վրայ նաւարկութիւնը,
անկէ ալ Միջագետքի մէջտեղէն անցնելով
երթալու համար:

Ահա այդ ծրագիրները կազմուած մի-
ջոցին էր որ մէջտեղ եկաւ ուրիշ գործիչ
մ'ալ, Ռուսիան, որ երկար ժամանակէ ի
վեր իր աչք տնկած լինելով Երզրումի
վրայ, չէր կրնար անտարբերութեամբ
տեսնել այնտեղ գերմանական երկաթու-
ղի մը որ այդ բերդաքաղաքը կ'ընդ-
նայրարէր հաղորդակցութեան մէջ դնէր
և Սէրասքէի պաշտօնատան ամէն գիւրու-
թիւնները ընծայէր իր ուզած ժամանակ
բազմաթիւ զօրքեր անմիջապէս կեդրոնա-
ցընելու համար Հայաստանի մէջ: Այդ-
պատ, Գերմանացիներն Երզրումի և Վանի
վիլայէթներին մէջ տեղաւորուելով կրնա-
յին այնպիսի իրաւունքներ ձեռք ձգել
որ Ռուսիան համար նեղացուցիչ դառնան
այն օր երբ իր քաղաքական ցանկութիւն-
ներ իրագործութիւն Երզրումի գրաւումով
Յայտնի է թէ Թիւրքիան, Պէրսիան
դաշնագրով հաստատուած պատերազմ
մական տուգանքի հաշուէն, ամէն տարի
350,000 օսմանեան ոսկի Ռուսիան վճա-
րելով իր հաշիւ հետգնահէ վերջացունել
պարտաւոր է. և թէ, չնայելով որ երկու
կառավարութիւններին միջեւ 1881ին
կնքուած պայմանագրին զօրութեամբ հա-
սոյթներ յատկացուած են մասնաւորա-
պէս այդ պարտքի վճարման, վճարքները
միշտ կուշանան և կը յետաձգուին, այն-
պէս որ այդ տարեկան վճարքի հաշուէն մը
նացած պարտքերն ալ քանի մը միլիոն
Ֆրանկի բաւական խոշոր գումար մը
կազմած են այժմ: Պէտք է ըսել որ Ռու-
սերն ալ սրտանց շատ չեն վստիքիւր որ
Թիւրքիան իր պարտքի այդ հաշիւներ
մաքրէ որովհետեւ իրենց այդ առնելիքը
ճշման միջոց մը կընեն Բ. Դրան վրայ
երբ իրենց ինչ ինչ պահանջներն չափա-
զանց դիմադրութիւն մը տեսնեն անոր
կողմէն: Արդէն քանի մը անգամ պատա-
հած է այդպէս որ իրենց առնելիքի ան
միջական վճարումը պահանջած են, ըս
պառնալով պահպանիչ (conservatoire)
միջոցներ ձեռք առնել, զրաւով մը ապա-
հովելու համար իրենց դրամական պա-
հանջը. և ամէն մարդ ալ գիտէ որ այդ
պահանջի միջոցները ըստածը Երզրումի
գրաւումն է. անշուշտ «առժամանակեայ»
գրաւում մը, բայց ոչինչ աւելի երկար
կը տնէ որչափ առժամանակեայն, Ռու-
սական դեսպան Տ. Ջինսքիլէ 1900ի
ապրիլ ամսին մէջ, 57 միլիոն Ֆրանկի
անմիջական վճարման պահանջ մը Թիւր-
քերին ներկայացուելով էր որ ստացաւ
Ռուսերին առաջնակարգութեան իրա-
ւունք տուող պայմանագրի մը «Սեւ ծո-
վին չի վրայ լեռնաշղթան մէջ հաղոր-
դակցութեան բոլոր ճանապարհներն շի-
նոթեան և շահագործման համար, մի-
եւնոյն պայմաններով որոնք ընդունուած
են Պաղատի երկաթուղիին համար, և
վերապահելով այն արտօնութիւններն ո-
րոնք արդէն չնորոգուած են այս երկրա-
բաժնի մէջ»:

Այդոր հետեւանքն այս կը լինէր որ
Պաղատի գերմանական երկաթուղիի
ճանապարհը կը փակուէր հիւսիսակողմէն և
հարկ կը լինէր ուղիքի՞նք կազմել հարա-
ւակողմէն: Եւ այդ հարաւակողմէն ու-
ղիքի՞նք էր որ վաւերացուեցաւ 1903
մարտ 5ի պայմանագրով, որ օսմանեան
կառավարութեան կողմէն ստորագրեց
հանրային շինութիւններին նախարար Ջի-
նի փաշա, Տէյալ պաշի կողմէն Տ. Վուի-
նըր և Անատոլի երկաթուղիներն ընկե-
րութեան կողմէն Տիւրքեր Ջինսքի և
Հիւկենէն:

(Շարունակելի)

ՌՈՒՍԻԱ

Օտեսաէն կը հեռագրեն փետր. 6ին.
«Երէկ երեկոյ, Օտեսաի շրջակայքի
մէկ տան մէջ, պայթուցիկ ուժերի
ստակալի պայթում մը եղաւ: Սենեկի
մը մէջ ուժեր պահեստի դրուած
էին որոնք պայթեցան և ամբողջ յար-
կաւածինը քանդուեցաւ: Երկու տը-
ղայներ սպաննուեցան և 8 մարդեր
ծանրապէս վիրաւորուեցան: Ռուս-
բերի տէրն որ հոն կը գտնուէր և խե-
ղանդամ եղած բայց տակաւին ողջ մը-
նացած էր, խոստովանեցաւ թէ այդ
պայթուցիկ ուժեր պատրաստուած
էին ոստիկանութեան դէմ գործած-
ւելու համար:

— Զօրավար Լիենէվիչ խորպինէն
հեռագրած է փետր. 6ին. «Զօրավար
Բենէնէն քամաք, առանց մարդ կորսն-
ցունելու, Չիդա հասաւ փետր. 5ին.
Քաղաքը զինաթափ եղաւ. աշխա-
տանքը վերսկսուած է. շատ մը գորգ-
աչներ փախան: Զօրավար Բենէնէն
քամաքի տեղեկագրին նայելով, Բոլշոյ,
Նիքիլ և Սիլվաքի զօրավարները գը-
րաւած են մի քանի գործարաններ,
անդրադարձան նահանգների շու-
տով հանդարտեցումն ապահովելու հա-
մար: Կատարեալ հանդարտութիւն
կը տիրէ Վլատկովոսթոքի, խորպինի
և զօրաբանականներին մէջ: Զօրավար
Ռաշնոնովը կանչուեցաւ Վլատկովոս-
թոքէն: Գրգռիչներ գնացած պահ-
ւելած են շոգենաւների մէջ. դանի-
ական հեռագրաթիւնը, Վլատկովոսթո-
քէն 100 մղոն անդին, մնասուած է.
Նակազաքիի հետ հաղորդակցութիւն-
ներն ընդհատուած են»:

— Նակազաքիէն փետր. 7ին. «Զօ-
րավար Սիլվանով վիրաւորուած է
ծանր կերպով: Այդ զօրավարը Վլա-
տկովոսթոքի բերդին հրամատարու-
թիւնը կընէր և բերդապահների գը-
րուելը կը գտնուէր անձամբ երբ ա-
պըստամբները յարձակեցան զօրքե-
րի կեդրոնին վրայ. ուժերի երկու-
կողմերն եկան զարնուեցան վզին և
կողին. շատ արիւն հոսելէն ետքը մի-
այն հեռացաւ կռուէն. հիւանդանոց
տարուեցաւ և անկէ ալ Նակազաքի
ղրկուեցաւ ուր կը գտնուի այժմ»:

— Վարչաւ 7 փետր. «Երէկ ե-
րեկոյ խումբ մը մարդեր յարձակե-
ցան Վարչաւի մօտ Պլոսկի փոստա-
տան վրայ և հրացանի հարուածներով
փոստի տեսուչը սպաննելէ և պաշտոն-
եայ մը վիրաւորելէ յետոյ, 1500
րուբլի առին տարին: Ոստիկանապետ
Բիէդրիով ազդարարեց տունների
դռնապաններին որ պատերազմական
ատենին առջեւ դատի պիտի քաշ-
ուին եթէ յեղափոխականների յար-
ձակման ենթարկուող ոստիկաններին
օգնութեան չհասնին»:

— Առեւտրական նախարար Տ. Դի-
միրիազէվ առեւտրական և արհեստա-
կան օրէնքներին մէջ Հրեայներին հա-
մար իրաւազրկութիւններ սահմանող
պայմանները ջնջելու օրինագիծ մը
ներկայացուց նախարարական խոր-
հրդին որ մերժեց զայն:

— Մակգիմ կօրքի, ազատական

անուանի գրագէտն ու գործիչը, Թո-
քային հիւանդութենէ մը բռնուած է
ծանր կերպով. արիւն կը թքէ:

— Բէդէրսպուրկէն կը հեռագրեն
փետր. 8ին. «Երէկ չէ առջի օր, բազ-
մաթիւ ձերբակալութիւններ եղան
Մոսկուաի մէջ քաղաքական պատ-
ճառներով. զէնքեր և պայթուցիկ
ուժեր գրաւուեցան: Տակաւին յոյս
չկայ որ Մոսկուաի արտակարգ պաշտ-
պանութեան վիճակը վերցուի մօ-
տերս»:

— Բէդէրսպուրկէն կը հեռագրեն
Բարիդի լրագիրներին թէ բանտերը
չափազանց լցուած լինելով տեղ չէ
մնացած. ոստի- այս վերջին ժամա-
նակներ քաղաքական պատճառներով
ձերբակալուածներէն շատերը կը փու-
թան զրկելի դէպքի Սիպերիաի բան-
տերն ուր փոքրիշատէ պարագայ տե-
ղեր կը գտնուին դեռ: Ուեէ կասկա-
ծով ձերբակալուածներ երկար ժամա-
նակ կը մնան բանտերին մէջ առանց
հարցաքննութեան ենթարկուելու
կամ դատուելու. հարցաքննիչներն ու
դատաւորներն անկարող են հասնիլ
ամէնքին, ժամանակ չեն կրնար գըտ-
նել. կառավարութիւնը նեղը մնա-
ցած, առանց շատ նայելու յարմա-
րութիւններին, պատահած այս ու-
այն անձեր դատաւարութեան և հար-
ցաքննչութեան պաշտօններին կը կոչէ:

— Կոմս Վիդզէ փետր. 7ին հե-
ռագրով պատուիրեր է եւրոպական
Ռուսիաի բոլոր կառավարիչներին որ
ազգու միջոցներ ձեռք առնեն ընտ-
րողական ցանկերի պատրաստութիւնն
ու հրատարակութիւնը փութացունե-
լու համար: Այդ ցանկերի պատրաս-
տութենէն յետոյ պիտի որոշուի ընտ-
րութիւններին ձեռնարկելու թուա-
կանը:

Կ ո Վ կ ա ո

Բէդէրսպուրկէն յնր. 30ին. «Կով-
կասի փոխարքայի բոլոր օգնական-
ներն ալ պիտի հրաժարին»:

— Քուդաի ապստամբների պար-
տութենէն յետոյ, պատերազմական
ատենը կը պաշտօնավարէ այժմ Քու-
դաիսի մէջ:

— Բէդէրսպուրկէն փետր. 3ին
հեռագրած են անգլիական լրագիրնե-
րին. «Թաթարներն ու Հայերը կա-
տաղի կռուի մը բռնուած են իրար
հետ Երկաւետալու (Դանձակ) նա-
հանգին մէջ: Կորուստները շատ մեծ
կերելին: Տեղական իշխանութիւններն
անկարող են»:

— Քուդաիսի կառավարիչ Ստա-
րուէլսքի պաշտօնակն եղաւ փետր. 3ի
հրամանագրով:

— Թիֆլիսէն փետր. 8ին. «Երէկ
իր սովորական վիճակը վերստացած
է: Հայերի և Թաթարների թաղերին
միջեւ հաղորդակցութիւնները վերա-
հաստատուած են: Երկակայ գիւղերի
բնակիչները ուտելիք և վառելիք կը
բերեն»:

— «Նովոստի» կիւմոցունէ որ Սեւ
ծովի նաւային զօրքերին մէջ նոր
գրգռութիւն մը յառաջ եկեր է. «Կա-
տարինէ» զրահաւոր մարտանաւի ըս-
պաններէն շատեր ձերբակալուել են և

պիտի զրկուին ծայրագոյն Արեւելե-
— Բէդէրսպուրկէն կը հեռագրեն
փետր. 9ին. «Հանդարտութիւնը վե-
րահաստատուած է Վլատկովոսթո-
քէն մէջ. զրգռիչների պետերը փախա-
ն, միւսներն ալ հնազանդութիւն
յայտնած: Զօրքեր զրկուած են կո-
կասի անդրկասբեան նահանգները
հողագործների անկարգութիւններ
զսպելու համար»:

1887

Ի. ՏԱՐԻ

1906

«ՀԱՆՐԱՅՍ ԱՄՍՏՐԵԱՅ»

ՌԻՍՈՒՄԵՆԱԹԵՐԸ

Կը մտնէ իւր գոյութեան քսաներոր-
տարեշրջանը, և կը շարունակուի իւր ծ-
նօթ ուղղութեամբ և ծրագրով: «Հա-
նրայ Ամստրեայ» իրեւ Հայագիտութեան
հանդէս՝ պիտի բովանդակէ հայ գրաւ-
նութեան, մատենագրութեան, բանաս-
րութեան, լեզուաբանութեան, հնա-
սութեան, աշխարհագրութեան, պատ-
մութեան վերաբերեալ քննադատակա-
նուսումնասիրութիւններ — ինքնագիր
թարգմանածոյ: Զանց պիտի չառնուի
հայ ակաւնաւոր ու գրագէտ անձնաւոր-
ութեանց կենսագրութիւնները: Իոյնացի
քննադատական տեղեկութիւն պիտի տը-
նուի ազգային կարեւոր լուրերու, նոյն
հրատարակութեանց հայն: — Տարեկա-
րաժնեգին է 10 Փր. կամ 4 րուբլ-
կանիսի:

Խմբագրութեան հասցէն՝

A la Rédaction de la Revue «HAN-
DESS», Mechitharistengasse 4,
Vienne (Autriche) VII/2

ՄԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԻՋՔԱՆ Ե. ՓՕՓՐԱՀԱՆՆԵՆ

Գործարանատէր եգիպտական եւ քիմի-
քական գերեցտիր սիկարիզներ եւ կըտ-
րուած ծխախոտի

ՆԱԵԻ ՆԵՐԱՄՈՂ

Թիւրքական ընտիր ծխախոտի
տէրեւները.

Téléphon 5116 Madison Sq.
Հասցէ՝ M. G. Toprahanian
334 Fourth Ave.

(E.U. d'Amérique) New York

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենի-
ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարա-
կելու համար. անոնք որ պէտք կուն-
են Արմենիայի միջոցով մէկի գիտում
են կամ մի բան յայտարարել, պատրաս-
ենք ընդունել իրենց ծանուցումները, ըս-
տագրական սովորութեան: Ծանուցու-
ների գիտները նշանակուած են Արմենի-
ական, տաւիլ վրայ հաշուելով. 1 կը
կաթագիր (գլխագիր) համար 2 տանդ-
և 1 բոլորգիր համար 1 տանդիւմ: 3 տ-
գամ դրուելիք ծանուցումի գինն ըս-
տով 10 գեղջ կը լինի: 10 և աւելի տ-
գամներ դրուելիք ծանուցումի գինն ըս-
տով 0/0ին 30 գեղջ: Սակարկութիւն չը-
դունուի:

ՏՆՕՐԵՆ—ԽՐԱԳԻՐ

Գ. ԳՐԱԳՐԱԳԱՆՆԵՆ

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն ապագան Գ. Գրագրապետ
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi